

cambrà de sa filla e ---» (*appresso mangiare* en l'original) IV, § 1, 234.17.

Aquesta és, doncs, l'expressió que avui ha restat vàlida, més o menys generalment, a tot el territori lingüístic; i així ho trobem en els escriptors de pertot: «--- / Ll luma de l'alba al peu de l'ara el troba, / com un colom vestit, ab blanca roba / --- / deixa *després* la blanca vestidura, / y li donen, a peces, l'armadura: / damunt lo camisol, lo platejat perpunt / ---». Car si bé hi hagué en els Ss. XVIII-XIX, sobretot en el parlar de les capitals, considerable intrusió, dins la llengua familiar i vulgar, del castellanisme *después*, aquest ha perdut terreny: des de c. 1920, es va anar restaurant molt l'ús de *després* sense que aquest moviment cessés ni amb la ferotge repressió castellana dels feixistes anys 40, i podem esperar que allò vagi quedant antiquat (a la manera de tantes impureses forasteres que ja es tornen ràncies, *hasta, antes, bueno, luego, a la cuenta* ---).

Com va néixer *després*, no és pas evident (*AlcM* surt amb l'extravagància DE + IN + PRESSUM, amb la seva habitual despreocupació per la fonètica), majorment essent cosa sense paral·lels en les llengües germanes, ni tan sols en llengua d'oc. Aquí s'hi acostava un variant *deprès*, que ja es troba en alguns textos medievals, sobretot en la combinació *deprès de*, en tres textos versificats del S. XIII (o c. l'a. 1200), i una vegada amb paper preposicional, *deprès manjar*, en un text montpellerenc en prosa de fi S. XIII.

El cat. té *despuix* i *después*, de sentit pròxim al de *després* i sobretot locatiu, si bé també hi ha *después-ahir*, *después-demà*. Són, doncs, termes d'ús semblant, encara que no igual; però en aquests es comprèn bé una combinació de DE EX POST (cf. cast. *después*) literalment 'a partir de després (de)', 'a partir de darrere (de)'; combinació, però, menys versemblant amb *PRESUM*, que en si només indicava proximitat; en el cas de *de-pres*, *a-pres* i *en-pres*, tenim combinacions amb les preposicions que s'aglutinen pertot (*d'arrere, d'avant, desota, de-tras, a-rere, en-lla, en avall* etc.), mentre que una combinació amb *des-* (DE EX-) a penes troba cap paral·lel enlloc més.

Segurament podríem acontentar-nos amb una suposició poc arriscada: que la nostra combinació *des-prés*, d'aparició més tardana, resultés d'una espècie de compromís entre *de-pres* i *despuix*, i no fóra inversemblant llevar importància a la manca de perfecta coincidència semàntica entre els dos elements combinats, un només occità (*deprès*), l'altre només català; car en llengua d'oc és més aviat *depuis*, si bé és veritat que hi ha l'aranès *despûs*.

Una alternativa se m'ocorre, suggerida per una combinació que de vegades trobem en textos medievals, en particular un de gascò d'Armanhac de c. 1200: «Aïzò --- autrejам nós a Lavardenx denant lo dit comte --- lo disabde denant la feste Sent Johan Babtiste --- et, en après, lo dimercles adès pres de la dite feste de Sent Johan Babtiste, fu ad Auxs ---», en el *Recueil de textes de l'ancien dialecte gascon* de Luhaire (112.1). El sentit precís de la combinació *adès prés de* 'tot seguit après de' convindria molt com a base del

modern *després*; i és fàcil imaginar que repetint-se això molt, en la llengua moderna —amiga de l'èmfasi intensiu— s'anés aglutinant com *adesprés de*, i alhora el llenguatge popular el descabalés de l'element inicial *a-* percebut com una espècie de superfetació vulgar sobrerera, a la manera de *allavors, afora* etc. en lloc de *llavors, fora*; una mica com el llenguatge vulgar ha pronunciat *en 'cabat* en lloc de *en acabat*.

Deixem obert el debat entre les dues alternatives: aquella subjecta a unes petites objeccions, aquesta suggestiva i més llunyana.

CPT.: *Presdinar* [1497], *apresdinar*, *despresdinar* 'darrerries, cloudinar, postres'.

Presa, V. *pendre* (vulg., per *peresa*)

PRESAGI, pres del ll. *praesāgium* 'pressentiment', 'presagi', derivat de l'arcaic *sāgīre* 'endevinar'. □ 1.ª doc.: 1617; Lacav.

«Se farà *presagi* o judici de pluja, per aquestes y semblants senyals», en l'*Agricultura* de MAgustí, el banyolí Prior de Perpinyà (DAg.).

DERIV.: *Presagiar* [c. 1900, eds. tardanes de Lab., Vogel]. *Presagiós*.

Presar, V. *prear* (PREU) i *pendre* *Presbícia*, *prèsbita*, *presbiteral*, *presbiterat*, *presbiteri*, *presbiterià*, V. *prevere* *Presciència*, *prescient*, V. *ciència* *Prescindible*, *prescindir*, V. *escindir* *Prescit*, V. *ciència* *Prescriptió*, *prescriptible*, *prescrit*, *prescriure*, V. *escriure* *Prescrutar*, V. *escrutar* *Presdinar*, V. *prés* *Presebe*, V. *pe(s)sebre*

PRESENT, *presència*, V. *ésser*. A la documentació que hi donem afegeixo: «com --- propòsit fos nostre, que sens la vostra exc^{ma} *presència*, Nós l'àbit no agèssem en cor de pendre ---» en una carta de Costança, ex-emperadriu dels Grecs, a Jaume II, l'any 1306 (Finke, *Acta Ar.* III, 149). Per a *representar*, quasi sinònim de *presentar*: «Sényer Déus ---, Vós sòts lum e font de vida, e per açò he opinio que aquell loch hon Vós vos *representats* als sants de la glòria, sia illuminat de luts ---», Lull (*Merav.*, NCl. I, 153). Pel *present* 'ara com ara': «--- li deya si ja era casat. —Ay, no senyora, pel *present*, no encara», Em. Vilanova (O. C. II, 194). *Presentalla*: «Volta la proa / als santuaris: / donà-ls soaris, / bells vestiments, / molts ornaments, / calces, tovalles, / grans *presentalles*, / terraces, liris, / imatges, ciris / ---», JRoig (*Spill*, 4696).

Presencial, *presenciar*, *present*, *presentable*, *presentació*, *presentador*, *presentalla*, *presentar*, *presentat*, *presentment*, V. *ésser* *Presepi*, V. *pe(s)sebre* *Presera*, V. *pendre* *Preservació*, *preservador*, *preservant*, *preservar*, *preservatiu*, *preservatori*, V. *servar* *Presic*, V. *predic* (DEDICAR) *Presidal*, *presidari*, *presidència*, *presidencial*, *president*, *presidi*, *presidiari*, *presidir*, *presilari*, *presili*, V. *seure* *Presó*, *presonada*, *presonar*, *presoner*, *-era*, *presonia*, *presor*, V. *pendre* *Presquilla*, V. *préssec* *Pressa*, *pressada*, *pressar*, *pressarós*, V. *prémer*